Den som söker efter **spel om pengar i Norge** möter ofta två till synes motstridiga bilder. Å ena sidan har Norge en modell där staten ger ett fåtal aktörer ensamrätt på centrala delar av spelmarknaden. Å andra sidan kan norska spelare nå webbplatser som drivs av bolag med licens i andra länder. Att en sajt går att öppna betyder dock inte att bolaget har rätt att erbjuda spel på den norska marknaden.

Den grundläggande skillnaden mot Sveriges licensmodell är alltså inte att utländska spelsajter saknas, utan att Norge inte har öppnat sin marknad för konkurrerande nationella spellicenser på samma sätt. I praktiken handlar frågan om vem som får erbjuda spel, vilka regler som gäller och hur myndigheterna försöker skydda spelare. Här går vi igenom hur ensamrätten fungerar, vilken roll Norsk Tipping och Norsk Rikstoto har och varför kanaliseringsgrad kan vara svår att mäta.

Monopol eller licensmodell – vad är skillnaden?

I en licensmodell kan flera bolag få tillstånd att erbjuda spel, under förutsättning att de följer lagar och tillsynskrav. Sverige införde ett sådant licenssystem den 1 januari 2019. Norge har i stället behållit en modell med ensamrätt för utvalda aktörer inom viktiga spelområden. Det brukar beskrivas som ett monopol, även om uttrycket inte betyder att inga andra spelföretag finns eller att spelare bara kan hitta en enda spelsajt på nätet.

Skillnaden märks framför allt i hur ett bolag får tillträde till marknaden. I ett licenssystem kan ett företag ansöka om en svensk licens och bedriva verksamhet inom licensens villkor. I Norge finns inte en motsvarande generell licensväg för privata bolag att konkurrera med de statligt utpekade aktörerna om de centrala nationella spelprodukterna.

Det är därför viktigt att skilja mellan tre saker:

- **Att vara tillgänglig:** en spelare kan tekniskt sett komma åt en webbplats.
- **Att ha rätt att erbjuda spel:** bolaget har tillstånd eller annan rättslig grund för att rikta sin verksamhet till norska spelare.
- **Att stå under norsk tillsyn:** verksamheten omfattas av de norska regler och kontrollmekanismer som gäller för aktörer med tillstånd eller ensamrätt.

De här kategorierna är inte utbytbara. En utländsk webbplats kan vara tillgänglig från Norge utan att därmed vara en godkänd norsk speloperatör.

Vilka bolag får erbjuda spel i Norge?

Norsk Tipping

Norsk Tipping är det statligt ägda bolag som har en central roll i den norska spelmodellen. Bolaget erbjuder bland annat lotterier, sportspel och andra spelprodukter inom ramen för sin ensamrätt och de regler som gäller för verksamheten. Överskottet går enligt den norska modellen till samhällsnyttiga ändamål, men det innebär inte att verksamheten är fri från krav på ansvarsfullt spelande eller tillsyn.

Att Norsk Tipping är statligt ägt är en del av modellens konstruktion, inte ett undantag från regler. Bolaget måste förhålla sig till krav på bland annat spelgränser, information, kontroll och förebyggande arbete mot spelproblem. Den norska myndigheten Lotteritilsynet har en central tillsynsroll på området.

Norsk Rikstoto

Norsk Rikstoto har ensamrätt inom det reglerade utbudet av spel på hästar. Sökfrasen **"norsk rikstoto ensamrätt"** syftar alltså på en särskild del av marknaden, inte på att bolaget har monopol på alla former av spel i Norge. Norsk Tipping och Norsk Rikstoto har olika roller och erbjuder inte samma typ av spel.

Det är en viktig avgränsning när man beskriver den norska ordningen. Att säga att Norge har ett spelmonopol kan fungera som en kort sammanfattning, men det kan också dölja att ensamrätten är fördelad mellan aktörer och spelområden. För den som jämför regler bör man därför fråga: vilken produkt gäller det, vilket bolag erbjuder den och vilket regelverk omfattar verksamheten?

Privata och utländska bolag

Privata bolag kan marknadsföra sig internationellt och vissa driver webbplatser som norska spelare kan nå. Men att bolaget har licens i ett annat land innebär inte automatiskt att det har norsk tillåtelse att erbjuda eller marknadsföra spel i Norge. Norska myndigheter kan ingripa mot verksamhet som anses rikta sig till den norska marknaden utan rättsligt stöd. Åtgärder kan bland annat röra betalningsförmedling och marknadsföring, beroende på omständigheterna och gällande regler.

Det betyder inte att varje enskild spelare som besöker en utländsk sajt automatiskt bryter mot lagen. Frågan om bolagets rätt att erbjuda spel är en annan än frågan om spelarens agerande. För konsumenten är den praktiska skillnaden ändå betydande: en aktör utan norsk tillåtelse behöver inte omfattas av samma norska tillsyn, klagomålsvägar och konsumentskydd som de reglerade aktörerna.

Statlig kontroll och tillsyn

En ensamrättsmodell motiveras ofta med att staten lättare kan styra spelutbudet och begränsa riskerna jämfört med en marknad där många bolag konkurrerar om kunder. Men kontrollen uppstår inte automatiskt bara för att staten äger eller utser en operatör. Den kräver tydliga regler, faktisk tillsyn och uppföljning av hur reglerna fungerar.

I Norge är Lotteritilsynet en central myndighet för tillsyn över spelområdet. Myndighetens uppgifter omfattar bland annat att följa efterlevnaden av regler, motverka olovligt spelutbud och bidra till att spel sker på ett

ansvarsfullt sätt. Samtidigt är det viktigt att skilja mellan myndighetens tillsyn och operatörens egna ansvar. Norsk Tipping och Norsk Rikstoto måste själva följa de krav som gäller för deras verksamhet.

En välfungerande tillsyn behöver också hantera digitala marknader där bolag, betalningar, annonser och spelare kan befinna sig i olika länder. Det gör att myndigheters befogenheter och möjligheter att ingripa kan skilja sig åt beroende på var bolaget är etablerat och hur tjänsten riktas till norska konsumenter.

Konsumentskydd och spelansvar

En central fråga i debatten är om en monopolmodell ger starkare konsumentskydd än en licensmodell. Det beror på vad man mäter. En ensamrätt kan göra det lättare att ställa gemensamma krav på spelgränser, självavstängning, information och förebyggande arbete hos de aktörer som omfattas av det norska regelverket. Men om många spelare i stället använder webbplatser utanför den nationella tillsynen kan skyddet i praktiken bli mindre heltäckande.

För en spelare är det därför klokt att undersöka mer än om en sajt ser seriös ut. Kontrollera bland annat:

- vilket bolag som faktiskt driver webbplatsen;
- vilken myndighet som har utfärdat bolagets licens eller tillstånd;
- om bolaget får rikta spelutbudet till norska kunder;
- vilka verktyg som finns för spelgränser, pauser och självavstängning;
- hur klagomål hanteras och vilka möjligheter som finns att få hjälp vid en tvist.

En utländsk licens kan innebära att bolaget står under tillsyn i sitt licensland, men det är inte samma sak som att bolaget står under norsk tillsyn. Inte heller betyder statligt ägande i sig att riskerna för spelproblem försvinner. Spelansvar måste följas upp genom konkreta åtgärder och resultat.

Kanaliseringsgrad: spelare eller omsättning?

Kanaliseringsgrad används ofta för att beskriva hur stor del av spelandet som sker hos reglerade aktörer i stället för hos bolag utanför det nationella systemet. Men måttet kan avse olika saker. Det kan handla om

andelen spelare som använder reglerade bolag, andelen av den totala omsättningen eller andelen insatser som går via reglerade kanaler. De talen kan skilja sig åt.

En person som spelar små summor hos en reglerad operatör och stora summor hos en oreglerad aktör syns exempelvis annorlunda i ett mått baserat på antal spelare än i ett mått baserat på omsättning. Därför bör en procentsats alltid läsas tillsammans med uppgift om år, definition, datakälla och beräkningsmetod.

Mått Vad det mäter Vad det inte automatiskt visar Andel spelare Hur många personer som spelar hos reglerade respektive oreglerade aktörer. Hur mycket pengar som satsas hos respektive aktör. Andel omsättning Hur stor del av den uppmätta spelomsättningen som sker i en viss kanal. Hur många unika personer som spelar där. Andel insatser Hur insatser fördelas mellan olika aktörer eller marknader. Spelarnas nettokostnad eller omfattningen av spelproblem.

Uppgiften **”kanaliseringsgrad under 50 % före licenssystemet”** kan användas som ett prisexempel i en jämförelse, men den ska inte läsas som ett säkert påstående om Norge. För att den ska vara meningsfull måste det framgå https://www.fokus.se/natives/norsk-spelpolitik-vid-ett-vagskal-kan-monopolet-ersattas-av-en-licensmodell/ vilken marknad, vilket år och vilken beräkningsmetod som avses. Den kan exempelvis beskriva ett historiskt läge på en annan marknad före en licensreform. Den säger inte i sig att färre än hälften av spelarna använde reglerade bolag, om måttet i själva verket bygger på omsättning – eller tvärtom.

Det är här jämförelser mellan Sverige och Norge lätt blir missvisande. Spelmarknaderna skiljer sig åt i reglering och utbud, och mätmetoderna kan också skilja sig. En kanaliseringsgrad från Sverige kan därför inte utan vidare användas som mått på hur väl Norges ensamrätt fungerar.

Vilka verktyg kan hjälpa läsaren?

För den som vill följa frågan finns flera typer av underlag, men de bör användas med tydlig källkritik. **Spelinspektionens kanaliseringsmätning (webbnyhet 2025)** är relevant när man vill förstå hur kanaliseringsgrad diskuteras i Sverige och vilken definition som används i den aktuella mätningen. Den är däremot inte en direkt mätning av den norska marknaden.

Kongebonus bevakning av norsk spelmarknad kan fungera som en ingång till nyheter och förändringar i det norska spelutbudet. Läsaren bör, precis som med andra kommersiella eller redaktionella bevakningstjänster, kontrollera viktiga uppgifter mot primärkällor och myndighetsinformation. Pretty simple.. Fokus kan också vara relevant som en aktör eller informationskälla i bevakningen av spelmarknaden, men dess roll bör bedömas utifrån vad företaget faktiskt erbjuder och vilken information det publicerar.

En praktisk läsordning är att först kontrollera lagstiftning och myndighetsbesked, därefter jämföra med oberoende mätningar och till sist läsa branschbevakning för att fånga upp förändringar. På så sätt minskar risken att en marknadsföringsuppgift eller en enskild procentsats får stå som ersättning för hela bilden.

Vad betyder den norska modellen för spelaren?

Det korta svaret är att **Norsk Tipping** har en central ensamrätt inom flera spelformer, medan **Norsk Rikstoto** har ensamrätt på reglerat spel på hästar. Privata bolag kan finnas på nätet och vara tillgängliga för norska användare, men tillgänglighet är inte detsamma som norsk tillåtelse eller norsk tillsyn.

För den som jämför Norge med Sverige är huvudfrågan därför inte bara ”monopol eller licens?”. Fråga också vilka spel som omfattas, hur myndigheterna övervakar marknaden, vilket konsumentskydd spelaren faktiskt får och hur kanaliseringsgraden har räknats. Ett mått på spelare är inte ett mått på omsättning, och en procentsats utan årtal och metod säger mindre än den först verkar göra.

Norges modell bygger på statlig styrning och ensamrätt, men dess praktiska effekt beror på hur väl reglerna upprätthålls och hur spelandet fördelas mellan reglerade och oreglerade aktörer. Det är den skillnaden – mellan den formella ordningen och hur marknaden faktiskt används – som gör utvecklingen värd att följa.